

Félagssálfræði

Hvað er félagssálfræði?

- Félagssálfræði rannsakar hvernig einstaklingar mótast af samskiptum og samfélagi
- Skoðar hvernig hegðun, hugsanir og tilfinningar mótast af hópum og félagslegum aðstæðum
- Lykilatriði eru félagsleg áhrif, viðhorf, hópaskipting og tengsl milli einstaklinga og hópa
- Með því að skilja þessi ferli eykst þekking á samskiptum og félagslegri hegðun

Mikilvægi rannsókna á félagslegri hegðun

- Félagssálfræðirannsóknir varpa ljósi á hvernig fólk breytir skoðunum og hegðun vegna hópa
- Skoðar fylgispekt, hóphugsun og áhrif staðalmynda á ákvarðanatöku
- Rannsóknir sýna hvernig félagslegar aðstæður hafa áhrif á daglegt líf
- Raunveruleg dæmi, kvikmyndir og rannsóknir hjálpa við að skilja félagsleg ferli

Félagsleg áhrif og fylgispekt

- Félagsleg áhrif móta hegðun í hópum, oft ómeðvitað
- **Fylgispekt:** Að breyta hegðun eða skoðunum til að falla inn í hóp
- **Rannsókn Solomon Asch (1951):**
 - Þátttakendur fylgdu röngum svörum hóps í þriðjungi tilvika
 - Sýnir hversu mikið félagsleg áhrif geta mótað einstaklinga
- Samfélagsmiðlar styrkja fylgispekt með reikniritum sem styðja hópskoðanir

Fylgispekt og samfélagsmiðlar

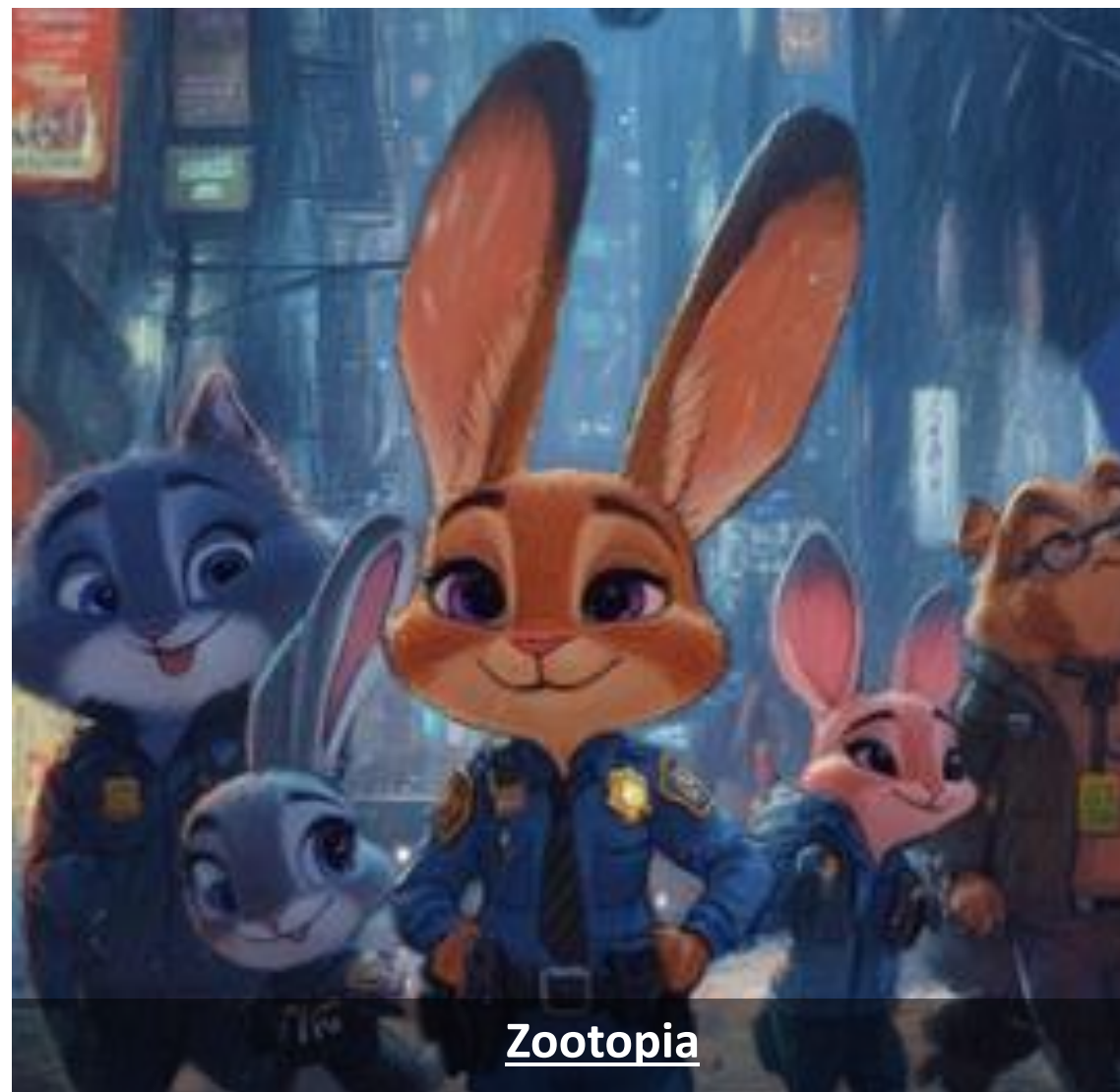
- Heimildarmyndin *The Social Dilemma* (2020):
 - Sýnir hvernig reiknirit á samfélagsmiðlum móta skoðanir og ákvarðanir
 - Skapar „bergmálshella“ þar sem rangar upplýsingar verða ríkjandi
- Hópprýstingur í daglegu lífi:
 - Finna má fyrir þrýstingi í skóla, íþróttum eða á samfélagsmiðlum
 - Meðvitund um félagsleg áhrif hjálpar við að standa með eigin skoðunum

The social dilemma

Fordómar og hópamyndun

- **Fordómar:** Neikvæð viðhorf eða mismunun byggð á staðalmyndum um hópa
- **Kenningin um hópsjál:**
 - Henri Tajfel sýndi hvernig „við“ og „þeir“ hópar móta sjálfsmynd og fordóma
- **Dæmi úr kvikmyndum:**
 - Í *Zootopia* verða rándýr fyrir fordómum vegna staðalmynda
 - Sýnir hvernig fordómar geta skapað sundrung en samvinna brýtur múra

Félagsskilningur og sjálfsmynd

- **Félagsskilningur:** Hvernig við skynjum aðra og dæmum aðstæður
- **Sjálfsmynd:** Mótast af tengslum við aðra og hefur áhrif á hegðun
- **Hugrænt misræmi:**
 - Ósamræmi milli hegðunar og viðhorfa veldur vanlíðan
 - Fólk reynir að leysa misræmið með því að breyta viðhorfum eða hegðun
 - Dæmi: Réttlæting reykinga með því að segja „ég reyki bara stundum“

Samskipti og sambönd

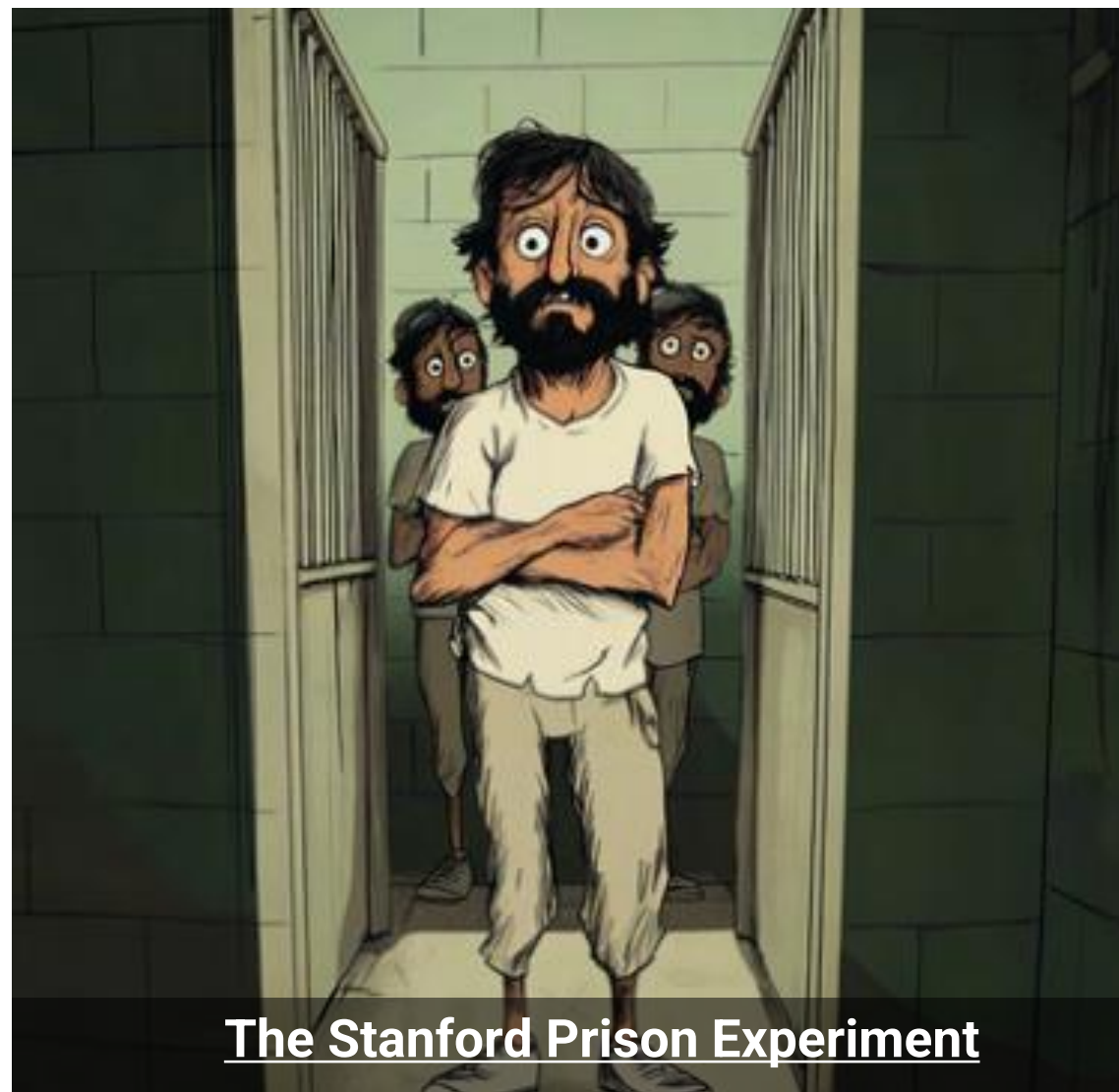
- Tengsl okkar við aðra byggja á trausti, jafnvægi og samvinnu
- **Jafnræðiskenningin:**
 - Jafnvægi í samböndum eykur ánægju og stöðugleika
- **Tilraunin í Ræningjahellum:**
 - Samvinna milli hópa dró úr átökum og bætti tengsl
- **Dæmi úr *Modern Family*:**
 - Skilningur og fyrirgefning styrkja tengsl í fjölskyldum

Tilraunin í Ræningjahellum

Hóphegðun og ákvarðanatökur

- **Hóphegðun:** Hegðun breytist þegar einstaklingar verða hluti af hópi
- **Hópskautun:** Skoðanir verða öfgakenndari innan hópa
- **Hóphugsun:** Einstaklingar fylgja meirihlutanum og forðast gagnrýni
- **Fangatilraunin í Stanford:**
 - Sýnir hvernig félagslegt samhengi og hlutverk magnar upp hegðun
 - Hóphugsun og hópskautun höfðu áhrif á hegðun þátttakenda

The Stanford Prison Experiment

Afskiptaleysi viðstaddra

- **Kenningin um afskiptaleysi viðstaddra:**
 - Fjöldi vitna minnkar líkur á að einhver grípi inn í neyð
- **Rannsókn Darley og Latané (1968):**
 - Færri vitni → meiri líkur á aðstoð
 - Fleiri vitni → ábyrgðin dreifist og aðgerðaleysi eykst
- **Dæmi:** Morðið á Kitty Genovese (1964) sýnir hvernig ábyrgðin dreifist á milli vitna

Kitty Genovese's

Samantekt

- Félagssálfræði rannsakar hvernig félagsleg áhrif móta hegðun okkar
- Fylgispekt, hópþrýstingur og fordómar hafa áhrif á samskipti og ákvarðanatöku
- Hóphegðun getur bæði styrkt samstöðu eða leitt til öfgakenndrar hegðunar
- Meðvitund um félagsleg ferli hjálpar okkur að taka upplýstar ákvarðanir

